

**С.І. Галкін, Л.В. Калашнікова,
Н.М. Дойко, В.Л. Рубіс, Н.С. Бойко**

Державний дендрологічний парк «Олександрія» НАН України, Біла Церква

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВНОГО ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАН УКРАЇНИ В КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ

Надано інформацію про наукові розробки та технологічні заходи по створенню у Державному дендрологічному парку «Олександрія» НАН України екологічної стежки в концепції розвитку екологічної мережі України. Окреслено завдання та критерії розробки маршруту екологічної стежки в дендропарку «Олександрія». Наведено перелік нових видів для збагачення фіторізноманіття дендропарку та оптимізації місць існування природних та інтродукційних рослинних угруповань, раритетних та рідкісних видів рослин і тварин, експозиційно-колекційних ділянок. Наведено перелік технологічних заходів для улаштування екологічної стежки.

Ключові слова: екологічна мережа, екологічна стежка, маршрут, складові елементи, раритетні та рідкісні види, ландшафтні композиції, природні та штучні угруповання.

Зміна природного середовища або ж повне його знищення з кожним роком набувають все загрозливіших масштабів і призводять до негативних наслідків для всього людства.

Кожного дня на Землі зникають десятки видів тварин і рослин. Ідея екологічної мережі – це нова форма охорони природи, яка дозволяє враховувати потреби як дикої природи, так і людського суспільства, та є важливим механізмом збереження біорізноманіття і стійкого розвитку регіонів [1]. Створення екомережі кінцевою метою має не тільки збереження найцінніших та найменш порушених ділянок природи, але й забезпечення умов, необхідних для виживання популяцій видів у складі ландшафтів, що використовуються в господарській діяльності [2]. Екологічні стежки на

об'єктах екологічної мережі створюються для того, щоб навчати людину бачити різні прояви антропогенного навантаження і оцінювати результати впливу людської діяльності на навколишнє середовище і природу в цілому, а також популяризувати екологічну культуру та виховувати людей в процесі їх взаємовідносин з природою.

Сьогодні дендрологічні парки є важливими осередками збереження біологічного різноманіття. Саме вони в останні десятиріччя набувають великого значення в житті суспільства завдяки природоохоронній та просвітницькій діяльності працівників дендропарків. Разом з ботанічними садами, заповідниками, заказниками, національними природними парками дендропарки є ключовими територіями (природними ядрами) екологічної мережі України. У кількісно-просторовому співвідношенні дендрологічні парки загальнодержавного та міс-

цевого значення (45 об'єктів) та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва (539 об'єктів) не мають конкурентів серед інших природоохоронних територій.

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТЕЖОК

Поняття екологічної стежки з'явилося у США на початку ХХ ст., коли лісничий *Бентон Маккей* запропонував прокласти стежку вздовж Аппалачського хребта і назвати її «заповідником для пішоходів». У 1922 р. таку стежку довжиною 3300 км було створено, а у 1968 р. вона отримала назву *Національної пейзажної стежки*. Заповідні стежки були створені в національних парках – *Континентальна* в Скелястих горах та *Тихоокеанська* на західному узбережжі Америки [3, 4].

Першу історично-екологічну стежку такого типу на території України було прокладено у 1916 р. за 7 км від м. Судак вздовж гірських скель, яка має назву *Голіциньська*. Наприкінці 80-х років ХХ ст. створення екологічних стежок активізувалося, в результаті з'явилися природні стежки: *Ірпінь–Белічі* на околицях м. Києва, «*По річці Горинь*», «*Голосіївські схили*» і «*Теремківський ліс*» (м. Київ) та ін. Навчально-пізнавальні екологічні стежки розроблено на великих територіях природно-заповідного фонду: у національних парках – *Карпатському*, *Шацькому* та «*Подільських Товтрах*», природних заповідниках Криму та «*Медобори*» («*Гостра*», «*Бохіт*», «*До пуці відлюдника*»), заказниках навколо м. Київ («*Лісники*») та ін. [5, 6, 7]. За останні роки розроблено екологічні маршрути у *Нікітському*, *Кременецькому* ботанічних садах [8], ботанічному саду *Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського* (м. Сімферополь) [9]. Першу екологічну стежку дендропарку «*Олександрія*» було розроблено *Г. Кляшторною* у 1990 р., до складу її маршруту входило 14 природних та історичних об'єктів [10]. У 2005 р. цей проект екологічної стежки був доповнений інформацією про флору та стан водних екосистем парку [11].

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ СТОРЕННЯ ЕКОСТЕЖОК

Об'єктом наших досліджень був природний потенціал *Державного дендрологічного парку «Олександрія» НАН України*, використаний для створення соціально-природної структури – екологічної стежки.

На території парку збереглися унікальні природні комплекси: вікова діброва, прибережні зони р. *Рось* та ставків, степові схили та галявини. Сучасні ландшафти парку належать до помірно пригнічених або квазіприродних екосистем з невисоким ступенем техногенної трансформації, а генетичний фонд деревних, чагарникових і трав'янистих рослин дендропарку за Постановою КМ України № 472 від 19 серпня 2002 р. внесено до *Державного реєстру наукових об'єктів*, що становлять національне надбання. Як об'єкт природно-заповідного фонду (ПЗФ) дендропарк забезпечує збереження найцінніших і типових для даного регіону компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття [12]. За класифікацією фітоценозів, яка наведена в *Зеленій книзі України*, фітоценози парку належать до таких, що мають господарсько-еталонне значення і охороняються за фіто-історичними, ботаніко-географічними та хорологічними ознаками [13].

Мета проекту – проведення спеціальних заходів з оптимізації місць існування природних та інтродукційних рослинних угруповань, раритетних та рідкісних видів рослин і тварин, нових експозиційно-колекційних ділянок, місць з найбільшим техногенним навантаженням та створення на їхній основі екологічної стежки.

Основні завдання створення екологічної стежки:

- ✦ ознайомлення відвідувачів з об'єктами живої (природні та інтродуковані рослини, природні види тварин) та неживої природи;
- ✦ розробка та проведення на відповідних об'єктах власне природоохоронної роботи (встановлення інформаційних аншлаків, стендів, табличок, іншого обладнання);
- ✦ пропаганда природоохоронних заходів.

Методом створення екологічної стежки обрано маршрутний. Він передбачає вибір маршруту, його розробку і обладнання, здійснення контролю за станом екологічної стежки та об'єктами живої і неживої природи. Маршрут обирався згідно з «Методичними рекомендаціями до створення екологічних стежок» [3] з урахуванням рекреаційно-естетичного (прокладення по існуючій алейній сітці вздовж привабливої місцевості) та інформаційно-пізнавального аспектів. Розроблявся маршрут шляхом пересування від одного об'єкту до іншого, щоб показати весь спектр різних ландшафтів дендропарку, включаючи антропогенні та сильно трансформовані.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Екологічна стежка є комплексною за своєю тематикою і лінійною за характером маршруту. Довжина її 7 км, час проходження із зупинками для відпочинку – 4 год. Відвідувати стежку можна в складі екскурсійної групи або самостійно. Максимальна кількість людей у групі – 30. Стежка сезонна, терміни функціонування – від травня до листопада.

Сучасний колекційний фонд фіторизноманіття дендропарку налічує 2021 таксон [14, 15] і 80 видів тварин: 4 види класу земноводних, 5 – плазуни, 62 – птахи, 7 – ссавці [16].

При прокладанні маршруту було визначено 25 складових елементів екологічної стежки – характерних природних та штучних угруповань, ландшафтних композицій, архітектурних та гідротехнічних споруд, де відвідувачі можуть познайомитися з природою та історією створення дендропарку.

Природне угруповання дендропарку – це вікова діброва площею 46,8 га. На її території ростуть понад 2100 дубів віком 200–250 (окремі до 400) років, з середньою висотою 27 м і діаметром стовбура 1,5–2 м. Для вікової діброви характерними є насадження різної ландшафтної структури, які відрізняються за формою і складом деревостану, кількісним та якісним складом ярусів, об'ємно-просторовою ха-

рактеристикою, ступенем рекреаційної деградації. Серед них є насадження лісового типу, чисті дубові насадження або з незначною часткою інших порід у першому ярусі, з підростом, типовим підліском, трав'янистою рослинністю та добре вираженою лісовою підстилкою. Також є насадження паркового типу – монодомінантні одноярусні з рідким підліском і гарно розвиненим злаковим трав'янистим покриттям. Навесні у діброві трапляються рештки природної популяції рідкісного виду *Galanthus nivalis* L., який внесено до Червоної книги України.

Залишки степової екосистеми на Палієвій горі, де фрагментарно збереглося угруповання формації *Stipeta capillatae*, яке внесено до Зеленої книги України [17], а також рослини з Червоної книги України [18]: *Stipa capillata* L., *Adonis vernalis* L., *Pulsatilla grandis* Wend., *Pulsatilla pratensis* (L.) Mill. 34 види (7,7 % від загальної кількості трав'янистих рослин парку) зростають тільки на степовій ділянці «Палієва гора», зокрема *Achillea nobilis* L., *Asyneuma canescens* (Waldst & Kit.) Griseb. & Schenk, *Artemisia austriaca* Jacq., *Asplenium septentrionale* (L.) Hoffm. (всього 5 рослин у нижній частині схилу), *Iris hungarica* Waldst. et Kit., *Dianthus andrzejowskianus* (Zapal.) Kulcz. та ін.

Рослинність широколистяних лісів дендропарку, зокрема балки «Глобус» та урочища «Західна балка», є типовою, з популяцією регіонально рідкісного виду *Matteuccia struthiopteris* L. (рис. 1, 2, див. кольорову вклейку).

Штучні угруповання з типовими видами та ризоманіттям інтродукованих рослин – це сосновий бір, березовий гай, Велика, Нагірна, Горіхова галявини (рис. 3, 4, див. кольорову вклейку).

Колекційний фонд деревної рослинності дендропарку нараховує 1218 таксонів (607 видів, 2 підвидів, 15 варіацій, 291 форми і 303 сортів, які відносяться до 2 відділів, 3 класів, 57 родин, 148 родів), з них 25 – природні види [14]. Трав'яний ярус представлений 803-ма видами та внутрішньовидовими таксонами, що належать до 4 класів, 91 родини та 364 родів, з них

389 видів – лісові та лучно-степові рослини [15]. На стежці відвідувачі можуть познайомитися з рослинами природних видів деревної та трав'яної рослинності: *Quercus robur* L. (рис. 5, див. кольорову вклейку), *Carpinus betulus* L., *Fraxinus excelsior* L., *Populus × canescens* (Ait.) Smith, *Populus nigra* L., *Alnus glutinosa* (L.) Gaerrth., *Salix alba* L., *Salix acutifolia* Willd., *Salix caprea* L., *Populus tremula* L., *Asarum europeum* L., *Scilla bifolia* L., *Anemone ranunculoides* L., *Ficaria verna* Huds., *Gagea lutea* (L.) Ker.-Gawl., *Gagea minima* (L.) Ker.-Gawl., *Corydalis solida* (L.) Clairy, *Stellaria graminea* L., *Viola odorata* L., *Pulmonaria obscura* Dumort., *Stellaria holostea* L., *Galeobdolon luteum* Huds.), *Glechoma hederacea* L., *Aegopodium podagraria* L., *Lamium purpureum* L.

З метою оптимізації лісових насаджень в дендропарку висаджено нові види ранньовесняних ефемероїдів: *Puschkinia scilloides* Adams та *Puschkinia scilloides* 'Alba', та інтродуценти: *Aegonychon purpureo-caeruleum* (L.) Golub, *Staphylea colchica* Stev., *Ajuga pyramidalis* L., *Polygonatum humile* Fisch. ex Maxim.

В створених штучно ландшафтних композиціях (Велика галявина) ростуть 220 інтродукованих листяних (12 видів) і 200 хвойних (7 видів) дерев. Раритетні інтродуценти віком 180–220 років мають історичну, наукову та меморіальну цінності: *Pinus strobus* L., *Pinus nigra* Arn., *Pinus sylvestris* L., *Picea abies* (L.) Karst., *Liriodendron tulipifera* L., *Larix decidua* Mill., *Betula pendula* Roth, *Aesculus hippocastanum* L., *Gleditsia triacanthos* L., *Acer pseudoplatanus* L., *Quercus rubra* L., *Juniperus virginiana* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Juglans nigra* L., *Tilia euchlora* Koch. та ін. (рис. 6, див. кольорову вклейку).

Колекція рідкісних рослин дендропарку, які охороняються Червоною книгою України, нараховує 84 види, що належать до 63 родів, 37 родин, 3 класів, з них 25 видів деревних рослин і 59 – трав'янистих, з яких 37 формують природні та інтродукційні популяції і біогрупи у 22 кварталі дендропарку. На екологічній стежці відвідувачі мають можливість познайомитися з такими «червонокнижними» видами: *Fraxinus*

ornus L., *Chamaecytisus podolicus* (Blocki) Klaskova, *Taxus baccata* L., *Larix polonica* Racib., *Euonymus nana* Bieb., *Spiraea polonica* Blocki, *Syringa josikaea* Jacq., *Staphylea pinnata* L., *Cephalaria litvinovii* Bobr. *Asphodelina lutea* (L.) Reichenb., *Cerastium biebersteinii* DC., *Dianthus gratianopolitanus* Vill., *Dianthus pseudoserotinus* Blocki, *Campanula carpatica* Jacq., *Astragalus borysthenticus* Klok., *Stipa lessingiana* Trin. et Rupr., *Stipa tirsia* L., *Stipa pennata* L., *Biscutella laevigata* L., *Sorbus torminalis* L., *Chamaecytisus roshelii* (Wierzb.) Rothm., *Aquilegia nigricans* Baumg., *Aquilegia transsilvanica* (рис. 7, див. кольорову вклейку).

Ландшафтну композицію «Джерело Лев» створено у другій половині ХХ ст. в урочищі «Центральна балка». На схилах балки розрісся інтродуцент *Rhus toxycodendron* L. Навесні тут першим цвіте рідкісний в Україні *Leucojum vernum* L. З метою оптимізації композиції на схилах урочища висаджено *Microbiota decussata* Kom., а на дні – вологолюбні рослини *Actaea spicata* L., *Thalictrum aquilegifolium* L., *Lysimachia nummularia* L. 'Aurea', *Rodgersia pinnata* Franch., *Astilboides tabularis* (Hemsl.) Engl.), *Epimedium hybr.* 'Sasaki', *Aceriphyllum rossii* (Oliv.) Koidz. 'Karasuba' (рис. 8, див. кольорову вклейку).

Ландшафтна композиція «Царський сад» відображає історію взаємовідносин родини Браницьких з Домом Романових. Реставраційні роботи на цій ділянці з відновленням композиційного ядра «Грабова альтанка» проведено у 2005–2008 рр. Серед деревних рослин тут привертають увагу величні дерева *Fraxinus excelsior*, а трав'яний покрив формують великі суцільні куртини інтродукованого виду *Vinca minor* L. За проектом екологічної стежки відтворено й «Жасминову алею» з *Philadelphus coronarius* L, а також висаджено *Spiraea × cinerea* Zab. 'Grefsheim', *Taxus baccata*, *Rhodotypos kerrioides* Sieb. et Zucc., *Puschkinia scilloides* 'Alba'.

Загальна площа 25-и штучних водойм дендропарку складає 10,5 га. Каскад водойм «Центральної балки» створений наприкінці ХVІІІ ст. Сьогодні – це ставки «Акваріум золотої риб-

ки», «Лебединий», «Поповича» і «Срібний серпанок».

Водна та прибережна рослинність дендропарку налічує 118 видів рослин, серед яких домінують *Petasites hybridus* (L.) Gaertn., Mey. et Scherb. (рис. 9, див. кольорову вклейку), *Iris pseudocorus* L., *Caltha palustris* L., *Scirpus sylvaticus* L., *Myosotis palustris* (L.) L., *Nymphaea alba* L., *Nymphaea candida* J. et C. Presl, *Nuphar lutea* (L.) Smith. Останні три види занесені до Червоного списку макрофітів України [19]. На схилах біля ставків висаджено рослини нових для дендропарку видів і культиварів: *Ligularia dentata* (A. Gray) Hara 'Britt Marie Crawford', *Ligularia przewalskii* (Maxim.) Diels 'Osiris Caf Noir', *Filipendula palmata* (Pall.) Maxim., *Sanguisorba canadensis* Raf., *Campanula alliariifolia* Willd. і *C. pyramidalis* L., *Helianthemum hybridum* hort. і *H. nummularium* (L.) Mill. C., *Phlomis tuberosa* L., *Prunella grandiflora* (L.) Scholler, *Allium altaicum* Pall., *A. odorum* L. і *Allium nutans* L., *Artemisia umbelliformis* Lam., *Linum perenne* L., *Inula helenioides* L., *Anthericum ramosum* L., *Verbascum phoeniceum* L., *Astrantia major* L.

За проектом екологічної стежки ландшафтні ділянки біля архітектурних споруд XVIII ст. («Колонада Луна», «Руїни», «Китайський місток») оптимізовано *Juniperus sabina* L., *Taxus baccata*, *Berberis thunbergii* DC., *Populus simonii* Carr.

Елементами екологічної стежки є також наукові експозиційно-колекційні ділянки «Сірінгарій», «Коніферетум», «Розарій». Ділянка хвойних рослин «Коніферетум» налічує 44 види та 170 культиварів, «Сірінгарій» – 34 сорти бузку звичайного української та зарубіжної селекції, «Розарій» – 115 сортів троянд.

Розроблений генеральний план екологічної стежки нанесено на схему дендропарку (рис. 10, див. кольорову вклейку), де вказано назву стежки, її протяжність, час і напрям руху за маршрутом, розміщення об'єктів і місць відпочинку. Головний щит зі схемою усіх зупинок встановлено на початку маршруту біля Голов-

ного входу, а також біля Північного входу та будинку адміністрації.

Для забезпечення інформативності екологічної стежки виконано заходи технологічного характеру: встановлено 30 покажчиків, 3 щити, 6 стендів і 20 аншлагов, 20 інформаційних табличок, 12 шпаківень і 5 годівничок; висаджено деревні та трав'янисті рослини – 69 природних та інтродукованих видів і культиварів; обладнано 3 майданчика для відпочинку відвідувачів і джерело з питною водою; відремонтовано три оглядових площадки (балки «Глобус» і «Джерело Лев»); встановлено 60 садових лав, проведено ремонт алей.

За результатами проведеної роботи розроблено методичні рекомендації зі створення екологічних стежок у дендропарках загальнодержавного значення та парках-пам'ятках садово-паркового мистецтва [16].

ВИСНОВКИ

Вперше в Україні, серед дендропарків загальнодержавного значення, на території дендропарку «Олександрія» створено екологічну стежку довжиною 7 км. Метою проекту – виховання культури і поведінки людини у взаємовідносинах з природою, проведення спеціальних заходів з оптимізації місць існування природних та інтродукційних рослинних угруповань, раритетних та рідкісних видів рослин і тварин, нових експозиційно-колекційних ділянок, місць з найбільшим техногенним навантаженням та створення на їхній основі екологічної стежки – було досягнуто.

Заходи, проведені з використанням природного потенціалу дендропарку «Олександрія» в концепції розвитку екологічної мережі, можуть бути зразками освітньо-виховної природоохоронної діяльності та корисними для екологів, ботаніків, спеціалістів з охорони природи, викладачів та студентів природничих факультетів ВНЗ та інших громадян, небайдужих до проблем збереження рідної природи.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Шеляг-Сосонко Ю.Р.* Головні риси екомережі України // Розбудова екомережі України. – Київ, 1999. – С. 13–22.
2. *Чорней І.І., Сільський І.В., Буджак В.В., Гаврилюк В.О.* Екомережа Букових Карпат: основні структурні елементи та їх характеристика // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2002. – Вип. 144. – С. 227–235.
3. *Дідух Я.П., Крижанівська О.Т., Попович О.Т., Войтюк Ю.О.* Екологічна стежка. Методичні рекомендації до створення. Дидактичне значення. – Київ, 2001. – 30 с.
4. *Накапкина Н.А.* Проект малой экологической тропы на территории ГБС РАН // Ландшафтная архитектура в ботанических садах и дендропарках. – М.: МГУЛ, 2012. – С. 135–140.
5. *Андрієнко Т., Серебряков В., Дідух Я та ін.* Ботанічний заказник державного значення «Лісники» // Ойкумена. – 1994. – № 1–2. – С. 116–127.
6. *Борейко В.Е.* Дорога к заповеднику. – М.: Мысль, 1996. – 120 с.
7. *Заповідними стежками Поділля / Під ред. Я.Б. Олійника.* – К.: Ніка-Центр, 2003. – 57 с.
8. *Стельмащук В.Г., Гребенюк Є.В., Ростківський О.Ф. та ін.* Проект організації території Кременецького ботанічного саду як приклад реконструкції та будівництва ботанічних садів // Будівництво та реконструкція ботанічних садів і дендропарків в Україні. – Сімферополь: Таврійський національний університет, 2006. – С. 97–101.
9. *Киртичева Л.Ф.* Экскурсии на базе ботанического сада Таврического национального университета им. В.И. Вернадского как элемент культурно-просветительской работы среди населения // Учебная и воспитательная роль ботанических садов и дендропарков. – Симферополь: Таврический национальный университет, 2009. – С. 160–162.
10. *Кляшторна Г.В.* Екологічна стежка в дендропарку «Олександрія». – К.: Час, 1990. – 32 с.
11. *Бабенко Л.* Інформативний огляд водних споруд та їх компонентних складових на екологічній стежині в дендрологічному парку «Олександрія» // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2005. – Вип. 260. – С. 12–18.
12. *Галкін С.І., Калашнікова Л.В.* Екологічна стежка. – Біла Церква: БЦФ ТОВ «Дельфін», 2012. – 30 с.
13. *Заповідними стежками Поділля / Під ред. Я.Б. Олійника.* – К.: Ніка-Центр, 2003. – 57 с.
14. *Каталог* деревних рослин дендрологічного парку «Олександрія» НАН України / Відп. ред. С. І. Галкін. – Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2013. – 62 с.
15. *Каталог* трав'янистих рослин дендрологічного парку «Олександрія» НАН України. Довідник / Відп. ред. С. І. Галкін. – Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2013. – 65 с.
16. *Галкін С.І., Калашнікова Л.В., Дойко Н.М. та ін.* Екологічною стежкою дендропарку «Олександрія». – Біла Церква: Білоцерківдрук, 2013. – 40 с.
17. *Зелена книга України / Відп. ред. Я. П. Дідух.* – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
18. *Червона книга України. Рослинний світ / Відп. ред. Я.П. Дідух.* – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.
19. *Дубина Д.В.* Макрофиты-индикаторы природной среды / Д.В. Дубина, С. Гейна, З. Гроудова. – К.: Наук. думка, 1993. – 432 с.

*С.И. Галкин, Л.В. Калашникова,
Н.М. Дойко, В.Л. Рубис, Н.С. Бойко*

Государственный дендрологический парк «Александрия» НАН Украины, Белая Церковь

РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ
ПРИРОДНОГО ПОТЕНЦИАЛА
ГОСУДАРСТВЕННОГО ДЕНДРОЛОГИЧЕСКОГО
ПАРКА «АЛЕКСАНДРИЯ» НАН УКРАИНЫ
В КОНЦЕПЦИИ РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ
СЕТИ УКРАИНЫ

Представлена информация о научных разработках и технологических мероприятиях, проведенных для создания в Государственном дендрологическом парке «Александрия» НАН Украины экологической тропы в рамках концепции развития экологической сети Украины. Обозначены задачи и критерии разработки маршрута экологической тропы в дендропарке «Александрия». Представлен перечень новых видов для обогащения фиторазнообразия дендропарка и оптимизации мест существования естественных и интродукционных растительных сообществ, раритетных и редчайших видов растений и животных, экспозиционно-коллекционных участков, а также перечень технологических мер по устройству экологической тропы.

Ключевые слова: экологическая сеть, экологическая тропа, маршрут, составные элементы, раритетные и редкие растения, ландшафтные композиции, природные сообщества.

*S. Galkin, L. Kalashnikova,
N. Doiko, V. Rubis, N. Boiko*

State Arboretum «Olexandria»,
NAS of Ukraine, Bila Tserkva, Kyiv region

RATIONAL USE OF NATURAL POTENTIAL
STATE DENDROPARK «ALEXANDRIA»
OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF UKRAINE IN THE CONCEPT
OF ECOLOGICAL NETWORK IN UKRAINE

The article provides information about scientific research and technological activities undertaken to create a socio-natural structure – nature trail in the State deontological park «Alexandria» NAS in the concept of development of ecological network in Ukraine. Its purpose and method of research, objectives and purpose, criteria for the building of

the trail, the length and the number of constituent elements of ecological trails in the deontological park “Alexandria” are presented. The data on the history of the building of nature trails in Ukraine and the deontological park “Alexandria”, information about objects or parts of the trail, the species composition of introduction collections is given. List of new species in the deontological park that are planted for optimization of introduction and natural plant communities, rare and endangered species of plants and animals, permanent collection sites and a list of technical measures for resettlement ecological trail is presented.

Key words: environmental network, nature trail, trail, constituent elements, rare and rare plants, landscape compositions, natural communities.

Стаття надійшла до редакції 19.06.14

ВКЛЕЙКА ДО СТАТТІ С.І. ГАЛКІН, Л.В. КАЛАШНІКОВА,
Н.М. ДОЙКО, В.Л. РУБІС, Н.С. БОЙКО

Рис. 1. Вікова діброва

Рис. 2. Палієва гора

Рис. 3. Велика галявина

Рис. 4. Горіхова галявина

Puc. 5. Quercus robur L.

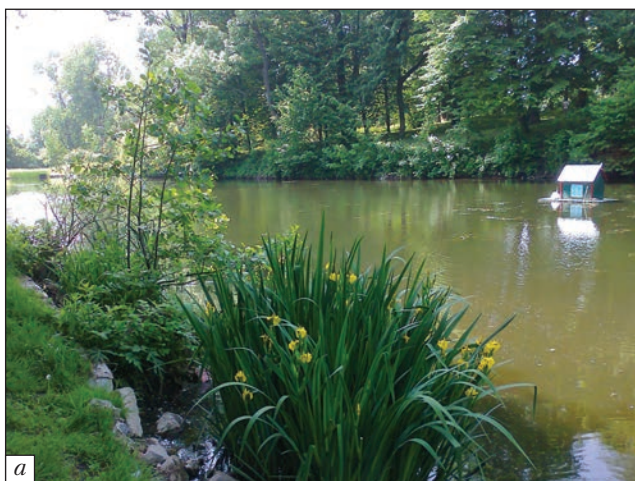
Puc. 6. Liriodendron tulipifera L.

Puc. 7. *a* – *Taxus baccata* L.; *б* – *Syringa josikaea* Jacq.; *в* – *Chamaecytisus podolicus* (Blocki) Klaskova

Рис. 8. «Джерело Лев»

а

б

Рис. 9. Став Поповича: а – *Iris pseudocorus*; б – *Pitasites hybridus*

Рис. 10. Схема маршруту екологічної стежки дендропарку «Олександрія»